

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. gruodžio 10 d.
(OR. en)

14919/21

JAI 1403
FREMP 297

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2021 m. gruodžio 9 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2021) 777 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI „Įtraukesnė ir geresnė apsaugą užtikrinanti Europa: į ES nusikaltimų sąrašą įtraukiama neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2021) 777 final.

Priedama: COM(2021) 777 final

Briuselis, 2021 12 09
COM(2021) 777 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**Ištraukėsnė ir geresnė apsaugą užtikrinanti Europa: į ES nusikaltimų sąrašą įtraukiama
neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai**

„Neapykanta yra neapykanta, ir niekas neturėtų su ja taikstyti“

Ursula von der Leyen, Europos Komisijos Pirmininkė
Pranešimas apie Europos Sąjungos padėtį, 2020 m. rugsėjo mėn.

1. Įvadas

Savo 2020 m. pranešime apie Europos Sąjungos padėtį¹ Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen pabrėžė, kad pažanga kovojant su rasizmu ir neapykanta yra trapi ir kad dabar pats metas imtis pokyčių kuriant tokią Sąjungą, kuri nuo smerkimo pereitų prie veiksmų. Ji paskelbė, kad Komisija pateiks pasiūlymą „į sąrašą veikų, kurias ES laiko nusikaltimais, įtraukti visų formų neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančią kalbą, nepriklausomai nuo to, ar jų dingstis yra rasė, religija, lyties ar seksualinis aspektas“.

Kova su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais yra dalis Komisijos veiksmų, kuriais siekiama skatinti pagrindines ES vertybes ir užtikrinti, kad būtų laikomasi ES pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija). Visos neapykantos ir netolerancijos formos ir apraiškos yra nesuderinamos su vertybėmis – žmogaus orumu, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, – kuriomis grindžiama ES. Šios vertybės, įtvirtintos Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 straipsnyje, yra bendros valstybėms narėms, puoselėjančioms visuomenę, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė.

Iš tiesų bet kokios formos diskriminacija – ar ji būtų dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 19 straipsnyje, – yra draudžiama. Saviraiškos laisvė taip pat yra vienas iš demokratinės ir pliuralistinės visuomenės ramsčių ir turi būti griežtai saugoma. Be to, kaip nustatyta SESV 67 straipsnyje, ES turi kurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės. Taikydama priemones ji turi užtikrinti aukštą saugumo lygį, kad užkirstų kelią nusikalstamumui, rasizmui ir ksenofobijai ir su jais kovotų.

Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai daro poveikį ne tik atskiroms nusikaltimų aukoms ir jų bendruomenėms, sukeldami kančias ir apribodami pagrindines teises bei laisves, bet ir visai visuomenei. Neapykanta griauja pačius mūsų visuomenės pagrindus. Ji silpnina tarpusavio supratimą ir pagarbą įvairovei, kuriais grindžiama pliuralistinė ir demokratinė visuomenė.

Per pastaruosius dešimtmečius Europoje smarkiai padaugėjo neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų². Neapykanta plinta įprastinėje erdvėje³ ir nukreipiama į asmenis bei

¹ [Sąjungos padėtis 2020 m.](#), [Kėtinimų raštas](#), Briuselis, 2020 m. rugsėjo 16 d.

² Žr., pavyzdžiui, ECRI 2019 ir 2020 m. metines ataskaitas šiuo adresu: <https://rm.coe.int/ecri-annual-report-2019/16809ca3e1> ir <https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59>; Europos Parlamento Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų politikos departamento užsakymu atliktą tyrimą „[Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai ES ir internetinio turinio reglamentavimo metodų vertinimas](#)“, 2020 m. liepos mėn.

žmonių grupes, turinčius bendrų savybių arba suvokiamus kaip turinčius bendrų savybių, pavyzdžiui, rasę, etninę kilmę, kalbą, religiją, tautybę, amžių, lytį, seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę, lyties raišką, lyties požymius ar bet kurią kitą esminę savybę, arba tokių savybių derinį. Šios savybės paprastai yra pastebimos kitiems, todėl nusikaltėliams lengviau į jas nusitaikyti, jos reiškia kokį nors asmens tapatybės aspektą, kuris yra nepakeičiamas arba esminis asmens savimonei, tuo pačiu yra grupinės tapatybės ženklas⁴.

Dėl interneto ir socialinės žiniasklaidos padidėjusio naudojimo ilgainiui internete taip pat atsirado daugiau neapykantos kalbos. Interneto sukuriamas nevaržymo efektas sudaro palankias sąlygas sparčiai dalytis neapykantos kalba pasitelkiant skaitmenines priemones, nes tariamas anonimiškumas internete ir nebaudžiamumo jausmas sumažina žmonių susilaikymą nuo tokių nusikaltimų darymo. Tuo pačiu metu vis dažniau pasinaudojama emocijomis ir pažeidžiamumu, taip pat viešose diskusijose, siekiant politinės naudos, skleidžiant rasistinius ir ksenofobinius pareiškimus ir vykdant išpuolius, kuriuos daugeliu atvejų sustiprina socialinė žiniasklaida⁵. Galimai pažeidžiamose gyventojų grupėse skleidžiamą neapykantą galima matyti plačiame smurtinio ekstremizmo spektre – nuo džihadistų iki kraštutinių dešiniųjų ir kairiųjų⁶. Tai prisidėjo prie visuomenės poliarizacijos ir, savo ruožtu, didėjančio neapykantos kalbos, ypač marginalizuotų grupių atžvilgiu, paplitimo.

COVID-19 pandemijos sukelta visuomenės sveikatos krizė sustiprino nesaugumo, izoliacijos ir baimės jausmus, sukurdamą aplinką, kurioje klesti neapykantos kalba. Įvairūs ekstremistiniai ideologiniai judėjimai pasinaudojo pačia pandemija, nusitaikydami į konkrečias gyventojų grupes (įvairiu pagrindu, įskaitant tautybę, religiją, rasę, lytį, seksualinę orientaciją, odos spalvą ir net amžių), taip pat paskatindami neapykantos nusikaltimus⁷.

Komisija siekia pateikti pasiūlymą išplėsti nusikaltimų sričių sąrašą, įtraukiant neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus. Neapykantai ES nėra vietos. Su ja reikia kovoti visomis turimomis priemonėmis, įskaitant baudžiamąją teisę.

2. Iniciatyvos aplinkybės

SESV 83 straipsnio 1 dalyje pateikiamas išsamus nusikaltimų sričių⁸, kuriose Europos Parlamentas ir Taryba gali nustatyti minimalias nusikalstamų veikų apibrėžties ir sankcijų taisykles, taikomas visose ES valstybėse narėse, sąrašas. Joje taip pat numatyta, kad Taryba, atsižvelgdama į **nusikalstamumo raidą**, gali priimti sprendimą, kuriuo nustatomos **kitos ypač sunkių tarpvalstybinio masto nusikaltimų sritys**, atsirandančios dėl tokių nusikaltimų **pobūdžio ar poveikio** arba dėl **ypatingo poreikio su jais kovoti remiantis bendru pagrindu**.

³ Žr. 2019 m. gegužės mėn. Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus António Guterreso [įžanginį žodį](#) Jungtinių Tautų strategijos ir veiksmų plano kovai su neapykantos kalba klausimais.

⁴ ESBO ODHIR, „[Neapykantos nusikaltimų įstatymai. Praktinis vadovas](#)“.

⁵ Žr. 2021 m. balandžio 20 d. Tarptautinio dialogo centro ir Europos religinių lyderių tarybos ir (arba) tinklo „Religijos už taiką Europoje“ surengtų konsultacijų [išvadas](#); 19 straipsnis, [Atsakas į neapykantos kalbą: lyginamoji šešių ES šalių apžvalga](#), 2018 m.

⁶ [Europolo 2021 m. ataskaita dėl terorizmo padėties ir tendencijų Europos Sąjungoje](#).

⁷ Jungtinės Tautos, [Rekomendacijos dėl su COVID-19 susijusio neapykantos kalbos problemos sprendimo ir kovos su ja](#), 2020 m. gegužės 11 d.

⁸ Šiame sąraše yra šios nusikaltimų sritys: terorizmas, prekyba žmonėmis bei seksualinis moterų ir vaikų išnaudojimas, neteisėta prekyba narkotikais, neteisėta prekyba ginklais, pinigų plovimas, korupcija, mokėjimo priemonių klastojimas, kompiuteriniai nusikaltimai ir organizuotas nusikalstamumas.

Toks Tarybos sprendimas būtų pirmas žingsnis kuriant teisinį pagrindą, reikalingą tam, kad antrajame etape būtų galima priimti bendrą teisinę sistemą, skirtą kovai su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais visoje ES. Tokie būsimi teisės aktai papildytų dabartinius ES teisės aktus, kuriuose reikalaujama, kad neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai dėl rasės, odos spalvos, religijos, kilmės arba tautinės ar etninės kilmės būtų kriminalizuojami (žr. 2.2 skyrių) ir apimtų kitus konkrečius pagrindus.

Buvo atliktas kruopštus šios iniciatyvos parengiamasis darbas, įskaitant išorės tyrimą⁹, išsamias Komisijos konsultacijas ir daugybės turimų ataskaitų bei tyrimų analizę.

2.1. Institucinės aplinkybės

Komisija šią iniciatyvą pristato remdamasi ES sutarties 17 straipsnio 1 dalimi¹⁰ ir taikydama dviejų etapų procedūrą, numatytą SESV 83 straipsnio 1 dalyje.

Pirmas žingsnis – Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, vieningai priima sprendimą, kuriuo neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus įvardija kaip kitą nusikaltimų sritį, atitinkančią SESV 83 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus. Tokiu sprendimu bus išplėstas SESV 83 straipsnio 1 dalyje išvardytų nusikaltimų sričių sąrašas, įtraukiant neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus kaip ES nusikaltimus. Todėl taip bus sukurtas teisinis pagrindas, leidžiantis Europos Parlamentui ir Tarybai direktyvomis nustatyti minimalias nusikalstamų veikų apibrėžties ir sankcijų taisykles šioje nusikaltimų srityje.

Antruoju žingsniu Komisija gali pasiūlyti priimti direktyvas, kuriomis nustatomos neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų apibrėžčių ir sankcijų minimalios taisyklės, kurias Europos Parlamentas ir Taryba priimtų pagal įprastą teisėkūros procedūrą.

Ši iniciatyva susijusi su pirmuoju etapu ir nepažeidžia veiksmų, kurių galima imtis antrajame etape. Ji netrukdo priimti ar numatyti antrinės teisės aktų, kurie turėtų būti pasiūlyti vėliau, taikymo srities ir turinio. Taip pat priėmus pirmiau minėtas direktyvas bus daromas poveikis pagrindinėms Chartijos saugomoms laisvėms, visų pirma saviraiškos laisvei, įskaitant spaudos ir žiniasklaidos laisvę.

Kai bus priimtas Tarybos sprendimas, Komisija pasinaudos savo iniciatyvos teise, laikydamosi geresnio reglamentavimo reikalavimų. Komisija atliks poveikio vertinimą, siekdama atidžiai įvertinti įvairias nusikalstamų veikų ir sankcijų apibrėžčių galimybes ir jų poveikį pagrindinėms teisėms, ypač saviraiškos laisvei ir spaudos bei žiniasklaidos laisvei, kurios sudaro tvirtus demokratinės visuomenės pagrindus¹¹.

Siekdama tiksliai apibrėžti taisyklių, kurias būtų galima pasiūlyti, taikymo sritį ir turinį, Komisija, atsižvelgdama į naujausius duomenis ir tendencijas, ypatingą dėmesį skirs neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų raidai. Toks kruopštus visuomenės pokyčių ir tendencijų vertinimas bus ypač svarbus nustatant būsimų nusikalstamų veikų sudedamąsias

⁹ Tyrimas, kuriuo grindžiama Komisijos iniciatyva išplėsti SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytą ES nusikaltimų sąrašą, įtraukiant neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus (pagrindžiamasis tyrimas). Pagrindžiamajame tyrime buvo pateiktas išsamus visų valstybių narių teisinių sistemų, skirtų kovai su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais, įvertinimas. Jame taip pat išanalizuota ir apibendrinta Komisijos konsultacijų metu surinkta informacija, duomenys ir nuomonės.

¹⁰ Pagal ES sutarties 17 straipsnio 1 dalį: „Komisija remia bendruosius Sąjungos interesus ir imasi atitinkamos iniciatyvos šiuo tikslu“.

¹¹ Žr. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnį.

dalis. Tai apims konkrečių neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų formų, kurios turi būti kriminalizuojamos, apibrėžiamą, atsižvelgiant į saugomas tikslinių asmenų ir grupių savybes.

Komisija, rengdama tokius antrinės teisės aktus, konsultuosis su valstybėmis narėmis ir Europos Parlamentu, taip pat dėl nacionalinių teisės aktų sistemų, susijusių su baudžiamąja teise ir pagrindinėmis teisėmis, ypatumų. Komisija taip pat plačiai konsultuosis su visomis susijusiomis suinteresuotosiomis šalimis, glaudžiai įtraukdama Europos Parlamentą.

2.2. Kova su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais – ES prioritetas

ES lygmeniu jau yra sukurta tvirto bendro atsako į rasistinę ir ksenofobinę neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus sistema priėmus **2008 m. lapkričio 28 d. Tarybos pamatinį sprendimą 2008/913/TVR dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis** (toliau – pamatinis sprendimas)¹². Pamatinio sprendimo tikslas – užtikrinti, kad sunkaus pobūdžio rasizmo ir ksenofobijos apraiškos būtų baudžiamos veiksmingomis, proporcingomis ir atgrasomomis baudžiamosiomis sankcijomis visoje ES. Pagal jį reikalaujama, kad valstybės narės kriminalizuotų neapykantos kalbą, t. y. viešą smurto ar neapykantos dėl rasės, odos spalvos, religijos, kilmės arba tautinės ar etninės kilmės kurstymą¹³. Pagal pamatinį sprendimą taip pat reikalaujama, kad valstybės narės nusikaltimų, išskyrus neapykantos kalbą, atžvilgiu užtikrintų, kad rasistinė ir ksenofobinė motyvacija būtų laikoma sunkinančia aplinkybe arba, alternatyviai, kad į tokią motyvaciją būtų atsižvelgta nustatant bausmes.

Komisija remia valstybių narių pastangas veiksmingai įgyvendinti pamatinį sprendimą, remdamasi **aukšto lygio kovos su rasizmu, ksenofobija ir kitomis netolerancijos formomis grupės**¹⁴ darbu, kad galėtų plėtoti mokymus ir stiprinti teisėsaugos pajėgumus, gerinti neapykantos nusikaltimų registravimą ir duomenų rinkimą, taip pat skatinti nusikaltimų aukas pranešti apie neapykantos nusikaltimus.

Ši iniciatyva yra platesnio ES veiksmų, kuriais siekiama kovoti su neteisėta neapykantos kalba ir smurtinėmis ekstremistinėmis ideologijomis bei terorizmu internete, rinkinio dalis, įskaitant **ES kovos su neapykantos kurstymu internete elgesio kodeksą**¹⁵, **Reglamentą dėl kovos su teroristiniu turiniu internete**¹⁶ ir **ES interneto forumą**¹⁷.

Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje reikalaujama¹⁸, kad valstybės narės užtikrintų, kad dalijimosi vaizdo medžiaga platformos imtųsi veiksmingų priemonių ne tik prieš turinio, pažeidžiančio pamatinį sprendimą, platinimą, bet ir prieš neapykantos kalbą bet

¹² OL L 328, 2008 12 6, p. 55–58.

¹³ Žr. pagrindų sprendimo 1 straipsnį.

¹⁴ <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/51025>

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en

¹⁶ OL L 172, 2021 5 17, p. 79–109.

¹⁷ **ES interneto forumas** yra Komisijos vadovaujama ir savanoriška iniciatyva, skirta bendradarbiauti su technologijų pramone ir kitomis susijusiomis suinteresuotosiomis šalimis siekiant kovoti su smurtiniu ekstremistiniu turiniu internete.

¹⁸ 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/1808, kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (OL L 303, 2018 11 28, p. 69).

kuriuo iš Chartijos 21 straipsnyje nurodytų pagrindų. Be to, Komisijos pasiūlyme dėl **Skaitmeninių paslaugų akto**¹⁹ numatyta visapusiška reforma, kuria, įpareigojant kovoti su neteisėtu turiniu ir sisteminė rizika internete, siekiama užtikrinti, kad interneto naudotojai būtų saugūs. Be to, Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto²⁰, kurią ketinama atnaujinti 2022 m., bus siekiama apsaugoti vaikus nuo internetinių grėsmių, įskaitant patyčias kibernetinėje erdvėje ir neapykantos kalbą.

Šia iniciatyva bus remiamas **2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas**²¹ ir **kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo ES skatinimo strategija**²². Ši iniciatyva taip pat papildys naujausias iniciatyvas, kuriomis siekiama skatinti lygybę ir pagarbą įvairovei, pavyzdžiui, **2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategija**²³. Šiose naujausiose iniciatyvose pabrėžiama būtinybė užtikrinti tvirtą ES lygmens baudžiamosios teisės atsaką į neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus, vykdomus **kitu pagrindu nei rasizmas ir ksenofobija**, visų pirma dėl lyties, seksualinės orientacijos, amžiaus ir negalios²⁴.

2020–2025 m. lyčių lygybės strategijoje²⁵ nustatyti veiksmai, skirti kovai su smurtu prieš moteris ir mergaites dėl lyties, įskaitant poreikį ES lygmeniu kriminalizuoti konkrečias smurto dėl lyties formas. Ši iniciatyva papildys būsimą pasiūlymą dėl **direktyvos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo**. Nors neapykantos kalbai ir neapykantos nusikaltimams būdinga neapykanta tam tikrai asmenų grupei, įskaitant didelį šališkumą dėl lyties ir neapykantą moterims, būsimoje direktyvoje, ES kompetencijos ribose, bus kriminalizuotos tos konkrečios smurto formos, kurioms nebūtinai neapykantos elementas, visų pirma neapykantos asmeniui kaip asmenų grupės daliai. Todėl ši iniciatyva dėl ES nusikaltimų sąrašo išplėtimo sukuria papildomą teisinį pagrindą kovojant su šiomis konkrečiomis sunkaus smurto prieš moteris ir mergaites formomis, kurios taip pat gali būti apibrėžiamos kaip neapykantą moterims kurstanti kalba arba neapykantos moterims nusikaltimai, kurių objektyviai nustatomas motyvas – šališkumas dėl lyties.

---

¹⁹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos (Skaitmeninių paslaugų aktas), kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB, [COM\(2020\) 825 final](#), 2020 12 15.

²⁰ [COM\(2012\) 196 final](#)

²¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas, [COM\(2020\) 565 final](#), 2020 09 18.

²² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, ES kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo skatinimo strategija (2021–2030 m.), [COM\(2021\) 615 final](#), 2021 10 05.

²³ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategija, 2020 11 12, [COM\(2020\) 698 final](#). Šioje strategijoje nustatyta būtinybė kriminalizuoti neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus, nukreiptus prieš LGBTIQ asmenis – lesbietes, gėjus, biseksualius, translyčius, nebinarinio lytiškumo, interseksualius ir *queer* asmenis.

²⁴ Šios saugomos savybės yra tarp pagrindų, nustatytų SESV 19 straipsnio 1 dalyje, kurioje kalbama apie veiksmus siekiant kovoti su diskriminacija „dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos“.

²⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija, 2020 03 05, [COM\(2020\) 152 final](#).

Ši iniciatyva taip pat papildys **2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategiją**²⁶, **2020–2025 m. nusikaltimų aukų teisių strategiją**²⁷ ir **Nusikaltimų aukų teisių direktyvą**²⁸. Ji taip pat bus suderinta su 2021 m. kovo mėn. Tarybos išvadomis dėl senėjimo aspekto integravimo į viešąją politiką²⁹, kuriose primenama, kad su amžiumi susijusi diskriminacija yra dažnas reiškinys, o smurtas prieš vyresnio amžiaus žmones kelia vis didesnį susirūpinimą.

2021 m. rugsėjo mėn. Europos Parlamentas taip pat priėmė teisėkūros rezoliuciją, ragindamas Komisiją pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, pagal kurį pagal SESV 83 straipsnio 1 dalį smurtas dėl lyties būtų įtrauktas kaip nauja nusikaltimų sritis³⁰. Šia iniciatyva kartu su būsimu teisėkūros procedūra priimamo akto pasiūlymu dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje siekiama patenkinti Europos Parlamento prašymą.

3. Būtinybė išplėsti ES nusikaltimų sąrašą, įtraukiant neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus

Pagal SESV 83 straipsnio 1 dalį Taryba, atsižvelgdama į **nusikalstamumo raidą**, gali nustatyti papildomas nusikaltimų sritis, jei jos atitinka konkrečius kriterijus. Pažymėtina, kad į naują sritį turi būti įtraukti **ypač sunkūs** nusikaltimai, pasižymintys **tarptautybinio mastu** dėl nusikalstamų veikų **pobūdžio ar poveikio** arba dėl **ypatingo poreikio su jais kovoti remiantis bendru pagrindu**.

Tolesniuose skyriuose pateikiamas Komisijos atliktas neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų vertinimas, atsižvelgiant į SESV 83 straipsnio 1 dalies kriterijus.

3.1. Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai kaip nusikaltimų sritis

Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai yra plačiai pripažinti kaip nusikaltimų sritis tarptautiniu lygmeniu³¹.

Savo 1997 m. rekomendacijoje³² Europos Taryba neapykantos kalbą jau laikė neapykantos kurstymu, nukreiptu prieš asmenis ar grupes, pasižyminčias tam tikromis saugomomis savybėmis³³. 2015 m. Europos Tarybos Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija

---

²⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, Lygybės sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija, 2021 03 03, [COM\(2021\) 101 final](#).

²⁷ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, 2020–2025 m. ES strategija dėl nusikaltimų aukų teisių, [COM\(2020\) 258 final](#), 2020 06 24.

²⁸ OL L 315, 2012 11 14, p. 57–73.

²⁹ [6976/21, SOC 142, 2021 m. kovo 12 d.](#)

³⁰ 2021 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl ES sutarties 225 straipsnio su rekomendacijomis Komisijai dėl smurto lyties pagrindu nustatymo nauja nusikaltimų sritimi, nurodyta SESV 83 straipsnio 1 dalyje (2021/2035(INL))

³¹ Pavyzdžiui, 2015 m. gruodžio mėn. [Europos Tarybos Europos komisija kovai su rasizmu ir netolerancija \(ECRI\) paskelbė Bendrosios politikos rekomendaciją Nr. 15 dėl kovos su neapykantos kalba](#), o 2019 m. gegužės mėn. Jungtinės Tautos priėmė strategiją ir veiksmų planą, Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 20 straipsnis ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO), Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuras (ODHIR), Ministrų taryba, priėmė Sprendimą Nr. 9/09, Kova su neapykantos nusikaltimais, MC(17) žurnalas Nr. 2, 8 darbotvarkės punktas, 2009 m. gruodžio 2 d.

³² Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendacija Nr. R (97) 20 valstybėms narėms dėl kovos su neapykantos kalba.

³³ Rekomendacijoje teigiama, kad neapykantos kalba turi būti suprantama kaip „apimanti visas raiškos formas, kuriomis skleidžiama, kurstoma, skatinama arba pateisinama rasinė neapykanta, ksenofobija, antisemitizmas ar

(ECRI) rekomendacijoje neapykantos kalba apibrėžta kaip: „bet kokios formos asmens ar asmenų grupės menkinimo, neapykantos ar šmeižimo propagavimas, skatinimas ar kurstymas, taip pat bet koks priekabiavimas, įžeidinėjimas, neigiamų stereotipų taikymas, stigmatizacija ar grasinimas tokio asmens ar asmenų grupės atžvilgiu ir visų pirmiau minėtų raiškos būdų pateisinimas dėl rasės, odos spalvos, kilmės, tautinės ar etninės kilmės, amžiaus, negalios, kalbos, religijos ar tikėjimo, lyties, lytinės tapatybės, seksualinės orientacijos ir kitų asmeninių savybių ar statuso“³⁴. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO) neapykantos nusikaltimus vadina „nusikalstama veika, padaryta turint šališką motyvą tam tikros visuomenės grupės atžvilgiu“³⁵.

Nors ES teisėje nėra neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų teisinės apibrėžties, **pamatiniam sprendime** pateikiamos sunkiausių rasizmo ir ksenofobijos formų baudžiamosios teisės apibrėžtys. Neapykantos kalba, kaip apibrėžta pamatiniame sprendime, reiškia viešą smurto ar neapykantos kurstymą, nukreiptą prieš grupę ar tokios grupės narį, turinčius saugomų savybių³⁶. Pagal pamatinį sprendimą³⁷, neapykantos nusikaltimais yra vadinama bet kuri nusikalstama veika³⁸ (pagrindinė nusikalstama veika), išskyrus neapykantos kalbą, padaryta dėl rasistinių ar ksenofobinių paskatų (šališka motyvacija).

Tiek neapykantos kalbos, tiek neapykantos nusikaltimų atveju nusikaltėlio veiksmus skatina **šališka motyvacija**. Tiksliniai asmenys pasirenkami atsižvelgiant į jų tikrą ar įsivaizduojamą ryšį su bendruomene ar grupe, kuriai būdinga saugoma savybė, prisirišimą prie jos, priklausymą jai, jos palaikymą ar narystę joje³⁹. Tai yra su tapatumu arba pranešimu susiję veiksmai, nes perduodami pranešimai – ypač tai, kad tikslinės nusikaltimo aukos nepriklauso tai visuomenei – yra skirti ne tik nusikaltimo aukai, bet ir jos bendruomenei ar grupei⁴⁰. Todėl nusikaltėlio motyvas yra labai svarbus siekiant atskirti šias nusikalstamas veikas nuo kitų nusikaltimų ir nustatyti didesnę jų sunkumą, atsižvelgiant į konkretų poveikį, kurį šie nusikaltimai daro atskirai nusikaltimo aukai, bendruomenėms ir visai visuomenei⁴¹.

Neapykantos kalbai ir neapykantos nusikaltimams yra būdingas **neapykantos** elementas. Neapykanta lemia asmens ar grupės žmogiškojo orumo nuvertinimą ir kelia jam grėsmę.

---

kitos neapykantos formos, pagrįstos netolerancija, įskaitant: netoleranciją, išreikštą agresyviu nacionalizmu ir etnocentrizmu, diskriminacija ir priešišku mažuomoms, migrantams ir imigrantų kilmės žmonėms“.

³⁴ ECRI, Bendrosios politikos rekomendacija Nr. 15 dėl kovos su neapykantos kalba, p. 3.

³⁵ Tai darbinė apibrėžtis, kurią ESBO naudoja savo ataskaitose apie rasistinius ir ksenofobinius neapykantos nusikaltimus (2021 m.), neapykantos nusikaltimus dėl lyties (2021 m.), antisemitinius neapykantos nusikaltimus (2019 m.), neapykantos nusikaltimus prieš musulmonus (2018 m.), pagrįsta 2009 m. gruodžio 2 d. ESBO Ministrų Tarybos sprendimu Nr. 9/09 dėl kovos su neapykantos nusikaltimais, dėl kurio bendru sutarimu susitarė visos ESBO valstybės, įskaitant visas ES valstybes nares. Šios apibrėžties koncepcija ir jos praktinė reikšmė išsamiau paaiškinta ESBO ODHIR „[Kovos su neapykantos nusikaltimais įstatymai. Praktinis vadovas](#)“ (2009 m.), p. 16.

³⁶ Pamatinio sprendimo 1 straipsnio 1 dalies a punkte reikalaujama, kad valstybės narės baustų už „viešą smurtą ar neapykantos kurstymą, nukreiptą prieš asmenų grupę, apibūdinamą pagal rasę, odos spalvą, religiją, kilmę arba tautinę ar etninę kilmę, ar tokiai grupei priklausantį asmenį.“

³⁷ Žr. 4 straipsnį: „Kitų nei 1 ir 2 straipsniuose nurodytų veikų atveju, valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad rasistiniai ir ksenofobiniai motyvai būtų laikomi sunkinančiomis aplinkybėmis arba, alternatyviai, kad skirdami sankcijas teismai galėtų atsižvelgti į tokius motyvus.“

³⁸ Pavyzdžiui, nusikaltimai asmens gyvybei, fiziniam neliečiamumui ar nuosavybei.

³⁹ Žr. pagrindinio tyrimo 2.4.2 skyrių.

⁴⁰ ESBO ODHIR „[Kovos su neapykantos nusikaltimais įstatymai. Praktinis vadovas](#)“.

⁴¹ Žr. [gaires](#) dėl Tarybos pamatinio sprendimo 2008/913/TVR dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis praktinio taikymo.

Neapykanta neigiamos nusikaltimo aukų, kaip visuomenės narių⁴², lygios teisės, įskaitant teisę dalyvauti politiniame ar socialiniame gyvenime, o tai yra pagrindiniai principai, kuriais grindžiama ES. Būtina suprasti neapykantos žmonėms, turintiems saugomų savybių, vaidmenį, kad būtų galima nusikaltėlius atpažinti, patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir jiems taikyti sankcijas pagal mūsų baudžiamosios teisenos sistemas.

Atsižvelgiant į ypatingą požymį, apibūdinantį neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus, t. y. neapykantą, nukreiptą į asmenis ar grupes, kuriems būdingos saugomos savybės (arba yra suvokiama, kad jos jiems būdingos), neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai gali būti laikomi nusikaltimų sritimi, kaip apibrėžta SESV 83 straipsnio 1 dalyje.

Panašiai kaip ir kiti bendrą bruožą turintys ES nusikaltimai, pavyzdžiui, organizuotas nusikalstamumas ar terorizmas, neapykanta saugomų savybių turintiems žmonėms yra susijusi su platesne nusikaltimų grupe. Pagrindinis ir bendras neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų kriminalizavimo tikslas – kovoti su šia neapykanta, kuri šias dvi nusikalstamų veikų kategorijas jungia į vieną nusikaltimų sritį. Neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus įtraukus į nusikaltimų sritį, Komisija galėtų antrajame etape pasiūlyti antrinės teisės aktus, kuriais būtų konkrečiai sprendžiami susiję visuomenės pokyčiai ir uždaviniai, atsirandantys ir kintantys ateityje.

3.2. Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai kaip ypač sunkių nusikaltimų sritis

Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai yra ypač sunkūs nusikaltimai dėl žalingo poveikio asmenims ir visai visuomenei, kuris griaua ES pagrindus.

3.2.1. Poveikis bendroms vertybėms

Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai prieštarauja bendroms ES vertybėms ir pagrindinėms teisėms, įtvirtintoms ES sutarties 2 ir 6 straipsniuose bei Chartijoje.

Ypatingą tokio elgesio pavojingumą, atsižvelgiant į jo poveikį vertybėms ir pagrindinėms teisėms, savo praktikoje nuolat pripažino Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT). EŽTT nustatė, kad tais atvejais, kai veiksmai, kurie yra sunkios nusikalstamos veikos, yra nukreipti prieš asmens fizinį ar psichinį neliečiamumą, tik veiksmingi baudžiamosios teisės mechanizmai gali užtikrinti tinkamą apsaugą ir būti atgrasomuoju veiksmu. EŽTT visų pirma laikėsi nuomonės, kad baudžiamosios teisės priemonės yra būtinos kovojant su tiesioginiais žodiniais išpuoliais ir fiziniais grasinimais, kuriuos motyvuoja diskriminacinis požiūris⁴³.

Pripažindamas, kad tolerancija ir vienodas visų žmonių orumas yra demokratinės, pliuralistinės visuomenės pagrindas, EŽTT laikėsi nuomonės, kad demokratinėje visuomenėje gali prireikti „sankcionuoti visas raiškos formas, kuriomis plinta, yra kurstoma, skatinama arba pateisinama netolerancija grindžiama neapykanta ar net imtis jų prevencijos“⁴⁴. EŽTT toliau nurodė, kad baudžiamosios sankcijos stipriausią neapykantą reiškiantiems asmenims, kurie kursto kitus griebtis smurto, taip pat galėtų būti taikomos kaip krašutinė priemonė. Dėl šių priežasčių EŽTT savo praktikoje nuosekliai pripažino, kad teisė į saviraiškos laisvę

⁴² ESBO ODHIR, „[Kovos su neapykantos nusikaltimais įstatymai. Praktinis vadovas](#)“.

⁴³ 2020 m. sausio 14 d. EŽTT sprendimas *Beizaras ir Levickas prieš Lietuvą*, 111 punktas ir jame cituojama teismų praktika.

⁴⁴ 2006 m. liepos 6 d. EŽTT sprendimas *Erbakan prieš Turkiją*, 56 punktas.

neužkerta kelio baudžiamosios teisės priemonėmis reaguoti į tam tikras neapykantos kalbos formas⁴⁵.

3.2.2. *Žalingas poveikis atskiroms nusikaltimo aukoms ir jų bendruomenėms*

Ypatingas neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų sunkumas matyti iš žalos, kurią jie daro atskiroms nusikaltimo aukoms, platesnėms bendruomenėms ir visai visuomenei.

Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai pažeidžia pagrindinę nusikaltimo aukų teisę į orumą ir lygybę. Jie sukelia sunkių ir dažnai ilgalaikių pasekmių nusikaltimo aukų fizinei ir psichinei sveikatai bei gerovei.

Neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų aukos yra pasirenkamos dėl jų nekeičiamų ir nekintamų savybių arba dėl to, kas yra jų tapatybės esmė⁴⁶. Todėl jos jaučiasi nuvertintos, nepageidaujamos, sumenkintos ir paniekintos visuomenėje dėl savo tapatybės. Be žalingo poveikio fizinei sveikatai, neapykantos veiksmų sukeliamos psichinės žalos lygis (pvz., išniekinimo ir pažeminimo jausmas) iš tikrųjų dažnai yra didesnis nei fizinė žala, kurią sukelia pats smurtas⁴⁷. Neapykantos nusikaltimų aukos gali patirti sunkios traumos simptomus, tokius kaip depresija, kitų įtarinėjimas, savęs kaltinimas ir gilus izoliacijos jausmas. Dėl šios patirties neapykantos nusikaltimai skiriasi nuo kitų nusikaltimų rūšių. Be to, daugelis neapykantos nusikaltimų aukų kaltina save ir patiria pasitikėjimo stoką⁴⁸.

Bendresne prasme, neapykantos nusikaltimų aukos taip pat yra priverstos gyventi jausdamos pakartotinos viktimizacijos baimę, o labiau pažeidžiamos grupės, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus žmonės, vaikai ir asmenys, turintys fizinę ir psichinę negalią, yra labiau pažeidžiami kaip neapykantos kalbos taikiniai, kai kasdieniame gyvenime bendrauja internetu. Neapykantos kalbos aukos taip pat patiria politinę ir socialinę atskirtį, kuri sulaiko jas nuo galimybės gauti medicininės priežiūros ir kitas gyvybiškai svarbias paslaugas⁴⁹. Be to, tos nusikaltimo aukos, kurios praneša apie patiriamą neapykantą, dažnai rizikuoja antrine viktimizacija⁵⁰, kuri gali dar labiau pakenkti aukai. Kai nusikaltimo aukos yra vaikai, neapykantos kalba gali rimtai pakenkti jų ilgalaikiai asmenybės raidai.

Neapykantos paskatintais nusikaltimais siunčiama žinia apie ištisų grupių ir bendruomenių atmetimą ir nuvertinimą, o šias grupes ir bendruomenes sudarantys asmenys išgyvena baimę

⁴⁵ 2003 m. birželio 24 d. EŽTT sprendimas *Garaudy prieš Prancūziją*, 1 punktą; 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimas *Gündüz prieš Turkiją*, 37 punktą; 2004 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Norwood prieš Jungtinę Karalystę*; 2008 m. liepos 10 d. Sprendimas *Soulas ir kiti prieš Prancūziją*, 47 punktą; 2012 m. vasario 9 d. Sprendimas *Vejdeland ir kiti prieš Švediją*, 59 punktą.

⁴⁶ Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų politikos departamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, Europos Parlamentas, „[Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai ES ir neinternetinio turinio reglamentavimo metodų įvertinimas](#)“ (2020 m. liepos mėn.), p. 23.

⁴⁷ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (toliau – FRA), „[Neapykantos nusikaltimų matavimas Europos Sąjungoje: nukentėjusiųjų teisių pripažinimas](#)“ (2012 m.), p. 20. Layla Okhai, „[How hate crime impacts mental health](#)“ (Diverse Minds, 2018).

⁴⁸ Žr. pagrindinio tyrimo 4.2.3, 4.3.3 ir 5.2.3 skyrius.

⁴⁹ Jungtinės Tautos, [Rekomendacijos](#) dėl su COVID-19 susijusios neapykantos kalbos problemos sprendimo ir kovos su ja, 2020 m. gegužės 11 d.

⁵⁰ Viktimizacija, atsirandanti ne dėl tiesioginės nusikalstamos veikos, o dėl to, kaip policija ir baudžiamosios teisenos sistema traktuoja nusikaltimo auką. Žr. pagrindinio tyrimo 4.2.3, 4.3.3 ir 5.2.3 skyrius.

ir jaučiasi esantys būsimų išpuolių pavojuje⁵¹. Svarbu pažymėti, kad neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai turi potencialą sukelti atgarsį tarp nusikaltėlio pasekėjų, kurie skleidžia tolesnę baimę ir bauginimus. Todėl yra įtvirtinamas neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų modelis, nukreiptas į kitus asmenis, kurie suvokiami kaip turintys panašių saugomų savybių arba kaip susiję su nusikaltimo auka⁵².

3.2.3. *Žalingas poveikis visai visuomenei*

Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai taip pat pasižymi stipriu socialiniu aspektu. Jie kelia grėsmę demokratinėms vertybėms, socialiniam stabilumui ir taikai⁵³, didina socialinį susiskaldymą, griaua socialinę sanglaudą ir skatina kerštą, sukeldami smurtą ir priešpriešinį smurtą⁵⁴. Tai, kad dėl neapykantos motyvuotų veiksmų susiformuoja konfliktų, baimės, poliarizacijos ir radikalizacijos aplinka, taip pat patvirtino Komisijos tikslinių konsultacijų respondentai.

Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai daro žalingą poveikį pagrindinėms teisėms, visų pirma žmogaus orumui, lygybei ir saviraiškos laisvei. Dėl jų gąsdinančio poveikio saviraiškos laisvei socialinės žiniasklaidos vartotojai gali susilaikyti nuo viešų diskusijų apie jų matomą neapykantą skatinantį turinį⁵⁵. Neapykanta taip pat nuodija politinį dialogą ir daro įtaką piliečių pasirengimui dalyvauti politikoje ir eiti matomumą visuomenėje užtikrinančias oficialias pareigas, pavyzdžiui, parlamento narių, merų ir politikų⁵⁶. Kalbant apie moteris viešajame gyvenime, iš atliktos 123 Europos parlamentarių apklausos matyti, kad 46,9 proc. respondentų teigė sulaukusios grasinimų mirtimi arba grasinimų išžaginti ar sumušti, o 58,2 proc. buvo internetinių seksistinių išpuolių socialiniuose tinkluose taikiniu⁵⁷.

Žurnalistai dažnai tampa neapykantos kalbos socialinėje žiniasklaidoje aukomis⁵⁸ ir dėl to gali būti nelinkę įsitraukti į viešas diskusijas arba nagrinėti tam tikras temas⁵⁹. Nors neapykantos

⁵¹ ESBO ODIHR (2020), „[Neapykantos nusikaltimų aukų poreikių supratimas](#)“, p. 13. Pavyzdžiui, nemaža dalis lesbiečių, gėjų ir biseksualių asmenų vengia tam tikrų vietų ar vietovių, bijodami, kad juos užpuls, jiems grasins ar prie jų priekabiaus. Panašiai 37–41 proc. transseksualių ir interseksualių respondentų teigė, kad jie „dažnai“ arba „visada“ vengia tam tikrų vietų ar vietovių dėl tos pačios priežasties. FRA (2020), EU-LGBTI II: [Ilgas kelias LGBTI asmenų lygybės link](#), p. 47.

⁵² Žr. FRA (2012), „[Neapykantos nusikaltimų matomumas Europos Sąjungoje: nukentėjusiųjų teisių pripažinimas](#)“, p. 19.

⁵³ Žr. [Jungtinių Tautų kovos su neapykantos kalba strategiją ir veiksmų planą](#), 2019 m. gegužės mėn.; [Europos komisija kovoja su rasizmu ir netolerancija](#) (Europos Taryba).

⁵⁴ Žr. Europos Parlamento Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų politikos departamento užsakymu atliktą tyrimą „[Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai ES ir internetinio turinio reglamentavimo metodų vertinimas](#)“, 2020 m. liepos mėn.; ESBO ODIHR, „[Kovos su neapykantos nusikaltimais įstatymai. Praktinis vadovas](#)“, 2009 m.

⁵⁵ Iš Norvegijoje atlikto [tyrimo](#) matyti, kad vienas iš penkių (19 proc.) socialinių tinklų naudotojų susilaiko nuo viešų diskusijų apie jų matomą neapykantą skatinantį turinį. Tarp vartotojų, priklausančių mažumų grupėms, šis procentas išauga iki 36 proc.

⁵⁶ Europos Parlamento Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų politikos departamento užsakymu atliktas tyrimas „[Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai ES ir internetinio turinio reglamentavimo metodų vertinimas](#)“, 2020 m. liepos mėn.

⁵⁷ <https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe>; Taip pat žr. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/03/online-violence-against-women-chapter-2/#topanchor>

⁵⁸ Žr. Komisijos rekomendaciją dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos profesionalų apsaugos, saugumo ir įgalėjimo užtikrinimo Europos Sąjungoje, [C\(2021\) 6650 final](#), 2021 09 16.

⁵⁹ 2016 m. specialiosios „Eurobarometro“ apklausos Nr. 452 duomenimis, trys ketvirtadaliai žurnalistų yra patyrę neapykantos kalbą socialinėje žiniasklaidoje, o pusė dėl jos nesiryžta įsitraukti į viešas diskusijas.

kalba ir grasinimai yra nukreipti prieš visus žurnalistus, statistika rodo, kad moterys žurnalistės patiria daugiau grasinimų nei jų kolegos vyrai, ypač priekabiavimo internete, grasinimų išžaginti ir nužudyti, taip pat neapykantos dėl lyties kurstymo forma⁶⁰. Šie išpuoliai kartais yra organizuotų kampanijų, kuriomis siekiama diskredituoti arba nutildyti žurnalistes, rezultatas.

Neapykantos kalba gali sukelti ne tik konfliktus, bet ir skatinti neapykantos nusikaltimus⁶¹. Įrodymais patvirtinta, kad yra „neapykantos piramidė“⁶² arba „žalos kopėčios“, kurios prasideda nuo šališkų veiksmų (pvz., patyčių, pašaipų, nužmoginimo) ir diskriminacijos (pvz., ekonominės, politinės) ir pereina prie smurto dėl šališkumo, pavyzdžiui, žmogžudysčių, išžaginimo, išpuolių, terorizmo, smurtinio ekstremizmo ir net genocido⁶³. Iš tyrimų matyti ryšys tarp mieste paskelbtų tikslinių, diskriminacinių žinučių tinkle „Twitter“ ir didelio neapykantos nusikaltimų skaičiaus tame mieste⁶⁴. Jungtinės Tautos (toliau – JT) nurodo, kad „*smurto kurstymas, nukreiptas prieš bendruomenes ar asmenis dėl jų tapatybės, gali padėti sudaryti sąlygas žiauriems nusikaltimams arba juos rengti <...> ir yra tiek įspėjamasis ženklas, tiek ankstyvas šių nusikaltimų rizikos rodiklis*“⁶⁵.

Taip pat iš tyrimų matyti, kad neapykantos kalba socialinėje žiniasklaidoje skatina daugiau nusikaltimų prieš mažumas fiziniame pasaulyje⁶⁶. Dėl internete skleidžiamos neapykantos kalbos padaugėjo smurto prieš pabėgėlius ir imigrantus, etnines ir religines mažumas bei LGBTIQ asmenis⁶⁷. Neapykantos kalbos poveikis arba buvimas neapykantos kalbos taikiniu taip pat gali prisidėti prie radikalizacijos ir smurtinio ekstremizmo proceso. Jos gali būti reiškiamos internete ir ne internete, pasitelkus kalbą ir propagandą, bet taip pat gali sukelti smurtinius ekstremistinius ar teroristinius išpuolius. Tai gali turėti trikdančių ir mirtinų pasekmių visuomenei⁶⁸.

Europos Taryba, primindama, kad internetas suteikė naują erdvę seksistinei neapykantos kalbai, pabrėžė, kad seksistinė neapykantos kalba „*gali eskaluoti arba kurstyti atvirai įžeidžiamojo ar grasinamojo pobūdžio veiksmus, įskaitant seksualinę prievartą ar smurtą, potencialiai mirtiną veiksmą ar savęs žalą*“⁶⁹. Šiuo atžvilgiu ypač didelį susirūpinimą kelia internetinių grupių ir bendruomenių, pavyzdžiui, „Manosphere“⁷⁰ ir „Incel“⁷¹, kurios

⁶⁰ Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras, Specialiojo pranešėjo [pareiškimas](#) smurto prieš moteris, jo priežasčių ir pasekmių klausimais.

⁶¹ Europos Taryba, [Europos komisija kovai su rasizmu ir netolerancija](#).

⁶² Žr. [Anti-defamation league](#), 2018 m.

⁶³ Žr. tyrimo [ataskaitą](#), paskelbtą pagal Europos mokyklų tinklo projektą SELMA (Socialinis ir emocinis mokymasis tarpusavio informuotumui), p. 33.

⁶⁴ Žr. pagrindinio tyrimo 4.2.3 skyrių.

⁶⁵ Jungtinių Tautų religinių lyderių ir veikiančių subjektų [veiksmų planas](#), skirtas užkirsti kelią smurto kurstymui, galinčiam paskatinti žiaurius nusikaltimus, 2017 m. liepos mėn.

⁶⁶ Pavyzdžiui, iš Kardifo universiteto projekto „HateLab“ [tyrimo](#) matyti, kad vienoje vietoje išaugus neapykantą kurstančių žinučių tinkle „Twitter“ skaičiui, padaugėjo ir rasistiniais bei religiniais motyvais pagrįstų nusikaltimų, įskaitant smurtą, priekabiavimą ir nusikalstama veika padaryta žalą, skaičius.

⁶⁷ 2018 m. spalio 25 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl didėjančio neofašistinio smurto Europoje (2018/2869(RSP)).

⁶⁸ Taip pat žr. „[Hate Speech and Radicalisation Online](#)“, the OCCI Research Report, Johannes Baldauf, Julia Ebner and Jakob Guhl (Eds.), 2019 m.

⁶⁹ Ministrų komiteto [rekomendacija](#) CM/Rec(2019)1 valstybėms narėms dėl seksizmo prevencijos ir kovos su juo, 2019 m. kovo 27 d., p. 9.

⁷⁰ Internetinis feminizmui prieštaraujantis forumas, kuriame vyrai renka aptarti lyties, lygybės ir vyriškumo klausimų, daugiausia dėmesio skiriant vyrams; Skaitmeninės jaunimo priežiūros centras, „[Piktas internetas: grėsmė lyčių lygybei, demokratijai ir gerovei](#)“ (2020 m.), 59 išnaša.

kuria papildomus tarptautinius forumus, skirtus neapykantai ir priešiškamumui moterims skatinanti ir skleisti, atsiradimas⁷².

3.2.4. Neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų mastas

Vienas iš 10 (11 proc.) LGBTIQ respondentų ES pagrindinių teisių agentūros (FRA) surengtoje apklausoje nurodė, kad buvo fiziškai arba seksualiai užpultas, nes priklauso LGBTIQ asmenims (transseksualūs ir interseksualūs respondentai per šį laikotarpį patyrė daugiau fizinių ar seksualinių išpuolių: atitinkamai 17 proc. ir 22 proc.), o 51 proc. 15–17 metų respondentų nurodė, kad patyrė priekabiavimą mokykloje⁷³.

COVID-19 pandemijos metu⁷⁴ padaugėjo neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų prieš Azijos kilmės asmenis, ypač kinus, arba tuos, kurie suvokiami kaip Azijos kilmės asmenys, įskaitant rasistinius išpuolius ir mušimą, smurtines patyčias, grasinimus ir rasistinius įžeidinėjimus⁷⁵. Iš FRA apklausos matyti, kad romų tautybės respondentai ir respondentai, kilę iš Užsachario Afrikos ar Šiaurės Afrikos šalių, dažniau patiria diskriminaciją, priekabiavimą ir neapykantos skatinamą smurtą⁷⁶.

Pagal 2018 m. FRA atliktą antisemitizmo tyrimą, 40 proc. žydų ES bijo būti fiziškai užpulti⁷⁷. Iš 2017 m. FRA tyrimo dėl ES mažumų ir diskriminacijos⁷⁸ išvadų matyti, kad 27 proc. musulmonų per pastaruosius 12 mėnesių patyrė neapykantos motyvuotą priekabiavimą, o tarp musulmonių moterų, viešose vietose nešiojančių musulmonišką skarą, šis procentas yra didesnis (31 proc.).

Neapykantą dėl lyties kurstanti kalba internete arba ne internete nukreipiama į moteris, visų pirma jaunas moteris⁷⁹. 2020 m. pasaulinės apklausos duomenimis, 52 proc. jaunų moterų ir mergaičių patyrė smurtą internete, įskaitant grasinimus⁸⁰.

Be to, yra ir tokių atvejų, kai asmenys yra dviejų ar daugiau saugomų savybių sankirtoje, pavyzdžiui, spalvotosios moterys, kurių paminėjimo įžeidžiančiose ar „probleminėse“ žinutėse tinkle „Twitter“ tikimybė yra 84 proc. didesnė nei baltųjų moterų⁸¹.

---

⁷¹ Judejimas ir (arba) bendruomenė, kuris įgijo blogą reputaciją daugiausiai per pastaruosius kelerius metus; „Ne savo noru viengungiai vyrai dėl savo nesėkmės kaltina moteris, seksualiai godžius vyrus ir visuomenę“, Skaitmeninės jaunimo priežiūros centras, [„Piktas internetas: grėsmė lyčių lygybei, demokratijai ir gerovei“](#) (2020 m.).

⁷² Skaitmeninės jaunimo priežiūros centras [„Piktas internetas: grėsmė lyčių lygybei, demokratijai ir gerovei“](#) (2020 m.).

⁷³ FRA (2020), [ES LGBTI asmenų apklausa II](#).

⁷⁴ Europos Taryba, ECRI, [Metinė ataskaita apie ECRI veiklą](#), 2021 m. kovo mėn.; [Organizacija „Human Rights Watch“](#), „COVID-19 pandemijos skatinamas rasizmas ir ksenofobija prieš azijiečius visame pasaulyje“, 2020 m.

⁷⁵ [Organizacija „Human Rights Watch“](#), „COVID-19 pandemijos skatinamas rasizmas ir ksenofobija prieš azijiečius visame pasaulyje“, 2020 m.

⁷⁶ FRA, [„EU-MIDIS II: antrasis Europos Sąjungos mažumų ir diskriminacijos tyrimas“](#) (2017 m.).

⁷⁷ FRA, [„Antisemitizmo patirtis ir suvokimas. Antrasis tyrimas dėl žydų diskriminacijos ir neapykantos nusikaltimų prieš žydus ES“](#), 2018 m. gruodžio 10 d.

⁷⁸ FRA, Antrasis Europos Sąjungos mažumų ir diskriminacijos [tyrimas](#), 2017 m. rugsėjo 21 d.

⁷⁹ Europos Taryba, [„Kova su seksistine neapykantos kalba“](#).

⁸⁰ Žr. 2020 m. vasario mėn. Pasaulinio žiniatinklio fondo ir Pasaulinės skaučių vadovių ir skaučių asociacijos atliktą [apklausa](#) naudojant UNICEF U ataskaitų platformą.

⁸¹ Amnesty International, [„Troll Patrol Findings: Using Crowdsourcing, Data Science & Machine Learning to Measure Violence and Abuse against Women on Twitter“](#), 2018.

JT išreiškė susirūpinimą dėl į vyresnio amžiaus žmones nukreiptos neapykantos kalbos, kuri „buvo išsakyta viešose diskusijose ir socialinėje žiniasklaidoje kaip pasipiktinimo tarp kartų išraiška“⁸². Asmenims su negalia gresia didesnė rizika tapti smurtinių nusikaltimų, įskaitant neapykantos nusikaltimus, aukomis arba susidurti su neapykantos kalba, nei kitiems asmenims⁸³. Atsiliepimai apie Komisijos konsultacijas parodė, kad kai kuriose šalyse 21 proc. neapykantos nusikaltimų, apie kuriuos pranešta valdžios institucijoms, įvykdomi prieš neįgaliuosius⁸⁴. Apskritai, į nusikaltimo aukas yra nusitaikoma vien dėl to, kad jos turi negalią, yra suvokiamos kaip turinčios negalią arba yra susijusios su negalią turinčiu asmeniu⁸⁵. Be to, Pasaulio sveikatos organizacija mano, kad netinkamas elgesys su vyresnio amžiaus žmonėmis greičiausiai taps vis didesne problema dėl senėjančios visuomenės⁸⁶.

Šie skaičiai yra tik ledkalnio viršūnė, nes apie incidentus per mažai pranešama ir yra nepakankama jų registracija⁸⁷ bei tarpusavyje nepalyginami duomenų rinkimo metodai⁸⁸. Pavyzdžiui, šaltiniuose⁸⁹ nurodoma, kad nebuvo pranešta apie 88 proc. neapykantos motyvuotų fizinių išpuolių prieš romus, o 79 proc. žydų, patyrusių antisemitinį priekabiavimą, apie rimčiausią incidentą nepranešė policijai ar jokiai kitai organizacijai. Taip pat buvo pranešta tik apie vieną iš penkių (21 proc.) fizinio ar seksualinio smurto prieš LGBTIQ asmenis atvejų⁹⁰. Amžius yra pavyzdys, iš kurio matyti, kad jo nepripažinimas neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus skatinančiu pagrindu ir sankcijų už susijusias nusikalstamas veikas nebuvimas lemia mažesnę pranešimų apie juos skaičių ir informacijos apie neapykantos kalbos bei neapykantos nusikaltimų prieš vyresnio amžiaus žmones mastą trūkumą⁹¹. Visų pirma, AGE platformoje⁹² apgailestaujama dėl šios „*paslėptos tikrovės, nepaisant nerimą keliančio jos paplitimo visoje Europoje*“, ir nurodoma, kad vyresnio amžiaus nusikaltimo aukų nematomumą ir jų apsaugos stoką dar labiau sustiprina tai, kad trūksta informuotumo apie amžių, kaip apie galimą neapykantos nusikaltimų kurstymo pagrindą.

3.2.5. Valstybių narių atsakas baudžiamosios teisės priemonėmis

Dėl pirmiau aprašytų sunkių padarinių valstybės narės tam tikrą neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus paskelbė nusikaltimu. Šio elgesio kriminalizavimas perduoda ypatingo socialinio nepritrimdymo žinią. Tai rodo specifinį šio elgesio, ypatingai žalingo pagrindinėms teisėms, rimtumą ir keliamą pavojų.

⁸² JT, politikos santrauka: „[COVID-19 pandemijos poveikis vyresnio amžiaus žmonėms](#)“, 2020 m. gegužės mėn.

⁸³ FRA, „[Vienoda apsauga visoms neapykantos nusikaltimų aukoms. Neįgaliųjų padėtis](#)“, 2015 m. kovo mėn.

⁸⁴ Žr. pagrindinio tyrimo VII priedą.

⁸⁵ FRA, „[Vienoda apsauga visoms neapykantos nusikaltimų aukoms. Neįgaliųjų padėtis](#)“, 2015 m. kovo mėn., p. 2.

⁸⁶ Pasaulio sveikatos organizacija, „[Netinkamas elgesys su pagyvenusiais žmonėmis](#)“, 2021 m.

⁸⁷ Taip pat žr. ESBO ODHIR [tvirtinimą](#), kad neapykantos nusikaltimų registravimo stoka reiškia, jog nusikaltimo aukos ir jų poreikiai pernelyg dažnai lieka nematomi, 2020 m. lapkričio 16 d.

⁸⁸ Remiantis konsultacijomis su suinteresuotosiomis šalimis paremto pagrindinio tyrimo duomenimis, dauguma suinteresuotųjų šalių manė, kad apie neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus jų valstybėse narėse pranešama nepakankamai.

⁸⁹ Žr. FRA tyrimą „[Rimai ir klajokliai šešiose šalyse](#)“, 2020 m., ir FRA apklausą „[Antisemitizmo patirtis ir suvokimas – antrasis tyrimas dėl diskriminacijos ir neapykantos nusikaltimų prieš žydus ES](#)“, 2018 m.

⁹⁰ FRA, EU-LGBTI II, „[Ilgas kelias LGBTI asmenų lygybės link](#)“, p. 38 ir 46.

⁹¹ Žr. pagrindinio tyrimo 4.2.3 skyrių.

⁹² „AGE Platform Europe“ yra 50 metų ir vyresnių žmonių bei jiems dirbančių Europos ne pelno organizacijų tinklas; žr. tinklo „AGE Platform Europe“ atsaką į Komisijos konsultacijas.

Perkėlus pamatinį sprendimą į nacionalinę teisę, **neapykantos** dėl rasės, odos spalvos, religijos, kilmės, nacionalinės ar etninės kilmės kalba⁹³ yra kriminalizuojama visose valstybėse narėse. Be to, valstybės narės aiškiai kriminalizuoja neapykantos ir dėl kitų saugomų savybių kalbą: 20 valstybių narių kriminalizuoja neapykantos dėl seksualinės orientacijos kalbą⁹⁴ ir 17 valstybių narių – dėl lyties⁹⁵. Be to, 14 valstybių narių kriminalizuoja neapykantą dėl negalios kalbą⁹⁶ ir 6 valstybės narės – neapykantos dėl amžiaus kalbą⁹⁷. Be to, 8 valstybės narės⁹⁸ neapykantos kalbą (arba alternatyviai, arba papildomai) pripažino nusikaltimu neapibrėždamos saugomų grupių savybių ir paliko neapykantos kalbos kriminalizavimą atvirą, siekdamas apsaugoti bet kurią mažumų grupę ar dalį gyventojų⁹⁹.

Neapykantos nusikaltimai taip pat plačiai kriminalizuojami visose valstybėse narėse arba kaip atskira nusikalstama veika konkrečių nusikaltimų atveju, arba kaip bendra visų nusikaltimų, padarytų dėl šališkos motyvacijos, sunkinanti aplinkybė. Perkėlus pamatinį sprendimą į nacionalinę teisę, be neapykantos nusikaltimų dėl rasės, odos spalvos, religijos, kilmės arba nacionalinės ar etninės kilmės kriminalizavimo, 19 valstybių narių kriminalizuoja neapykantos nusikaltimus dėl seksualinės orientacijos¹⁰⁰, o 17 valstybių narių – dėl lyties¹⁰¹. Be to, 13 valstybių narių kriminalizuoja neapykantos nusikaltimus dėl negalios¹⁰² ir 10 valstybių narių – dėl amžiaus¹⁰³. Be to, 15 valstybių narių¹⁰⁴ leidžia nacionaliniams teismams, priimant sprendimą dėl baudžiamosios sankcijos, atsižvelgti į nusikaltėlio motyvaciją dėl bet kokio nusikaltimo, kaip alternatyvą arba papildymą, kai yra atskira nusikalstama veika, susijusi su neapykantos nusikaltimu. Taip pat kai kurios valstybės narės paliko neapibrėžtas saugomas savybes, kad būtų galima apimti bet kokios formos netolerancija pagrįstus neapykantos nusikaltimus.

3.3. Tarpvalstybinis neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų aspektas

Tarpvalstybinį neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų aspektą patvirtina šių reiškinių **pobūdis ir poveikis**, taip pat **ypatingas poreikis su jais kovoti remiantis bendru pagrindu**.

⁹³ Tai yra pirmiau minėtame pamatiniame sprendime išdėstyti pagrindai, taip pat žr. pagrindžiamojo tyrimo, 4.2.1 ir 4.3.1 skyrius. Tačiau perkėlimas į nacionalinę teisę ne visada buvo teisingas arba išsamus. Dėl šios priežasties Komisija pradėjo pažeidimų nagrinėjimo procedūrą prieš kai kurias valstybes nares.

⁹⁴ BE, DK, EE, IE, EL, ES, FR, HR, CY, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, SI, SK, FI, SE.

⁹⁵ Iš šios grupės 14 valstybių narių (BE, EE, ES, FR, HR, CY, LV, LT, LU, MT, NL, AT, PT ir SI) konkrečiai nurodo lyties pagrindą, 10 narių valstybių narių (EL, ES, FR, HR, CY, LU, HU, MT, PT, SE) nurodo (alternatyviai arba papildomai) lytinės tapatybės pagrindą, o 2 valstybės narės (BE ir EL) – lyties požymių pagrindą.

⁹⁶ BE, EL, ES, FR, HR, LV, LT, LU, HU, NL, AT, PT, SI, FI.

⁹⁷ BE, ES, LV, LT, LU, AT.

⁹⁸ CZ, DE, HR, LV, HU, RO, SI, FI.

⁹⁹ Pavyzdžiui, pagal Vokietijos įstatymus kriminalizuojama neapykantos kalba, nukreipta prieš konkrečiomis bendromis savybėmis pasižyminčias grupes, pavyzdžiui, prieš rasines ar religines grupes, bet ir „prieš dalį gyventojų“.

¹⁰⁰ BE, DK, EL, ES, FR, HR, CY, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, RO, SI, SK, FI, SE. Svarbu pažymėti, kad kai kurios valstybės narės kriminalizuoja tik konkrečias nusikalstamas veikas, susijusias su seksualine orientacija.

¹⁰¹ Iš šios grupės 13 valstybių narių (BE, ES, FR, CY, LT, LU, MT, AT, PT, RO, SI, SK, FI) konkrečiai nurodo lyties pagrindą, 11 narių valstybių narių (BE, EL, ES, FR, HR, CY, LU, HU, MT, PT, SE) nurodo (alternatyviai arba papildomai) lytinės tapatybės pagrindą, o 4 valstybės narės (BE, EL, FR, MT) – lyties požymių pagrindą.

¹⁰² BE, EL, ES, FR, HR, LT, LU, HU, MT, NL, AT, RO, FI.

¹⁰³ BE, ES, FR, HR, LT, LU, MT, AT, RO, FI.

¹⁰⁴ BG, CZ, DK, DE, EE, HR, LV, HU, AT, PL, PT, RO, SI, FI, SE.

Tai akivaizdu dėl **neapykantos kalbos** internete. Atsižvelgiant į tarpvalstybinį interneto pobūdį, neapykantos kalba internete plinta greitai ir yra prieinama visiems ir bet kur. Tai leidžia neapykantą skatinančioms grupėms lengviau išplėsti savo auditoriją šalyse, kurių politinė ar socialinė padėtis yra panaši¹⁰⁵. Tarpvalstybinį aspektą taip pat pabrėžė dauguma suinteresuotųjų šalių, atsakydamos į tikslines Komisijos konsultacijas, taip pat pateikdamos konkrečių pavyzdžių¹⁰⁶. Pavyzdžiui, padaugėjo neapykantos dėl lyties požymių kalbos. Visų pirma interseksualūs asmenys vis dažniau tampa neapykantos kalbos, kurią propaguoja tarpvalstybiniu lygmeniu veikiančios grupės, taikiniu¹⁰⁷. Europos Taryba¹⁰⁸ taip pat pabrėžė, kad yra paplitusi neapykantos dėl lyties kalba, ir paragino imtis griežtesnių kovos su ja priemonių.

Tačiau neapykantos pranešimai, pateikti ne internete (pvz., spaudoje, televizijos transliacijose, politinėse kalbose ar sporto renginiuose), taip pat pasižymi tarpvalstybiniu aspektu, kurį patvirtina jų poveikis, nes jie lengvai atkuriami ir plačiai skleidžiami kitose šalyse. Daugiau nei 80 proc. tikslinės konsultacijos respondentų manė, kad neinternetinė neapykantos kalba daro šalutinį poveikį tarpvalstybiniu lygmeniu¹⁰⁹. Jie atkreipia dėmesį į tai, kad neapykantą kurstančius pranešimus kuria ir skleidžia į tinklus susibūrę nariai, kurie yra iš kelių šalių. Ir kad ideologijos, kuriomis grindžiami neapykantą kurstantys pranešimai, yra plėtojamos tarptautiniu mastu, todėl tai yra tarpvalstybinis reiškinys¹¹⁰.

Tarpvalstybinis neapykantos nusikaltimų aspektas yra tiesiogiai susijęs su tarpvalstybiniu neapykantos kalbos aspektu. Neapykanta plinta nepaisydama valstybių sienų, sukeldama smurtą spiralės principu. Panašiai kaip neapykantos kalbos atveju, neapykantos nusikaltimų ideologijos gali būti plėtojamos tarptautiniu mastu ir jomis gali būti greitai dalijamasi internete. Neapykantos nusikaltimus gali daryti tinklų nariai iš kelių šalių (ES ar už jos ribų), kurie įkvepia, organizuoja arba vykdo fizinius išpuolius. Organizacija „Counter Extremism project“¹¹¹, Soufan centras¹¹² ir organizacija „Anti-Defamation League“¹¹³ yra keli įvairių grupių, kurios turi įtakos ir įkvepia tarpvalstybiniu mastu, tarptautinės veiklos pavyzdžiai. Neapykantos nusikaltimai taip pat gali sukurti baimės ar socialinių konfliktų aplinką, kuri gali

¹⁰⁵ Žr. pagrindiamojo tyrimo 4.3.4 skyrių; Anti-Defamation League, „[Soldiers of Odin USA: The Extreme European Anti-Refugee Group Comes to America](#)“, 2016; Odino kariai yra priešaringai vertinama imigracijai priešiška, neapykantos musulmonams ir pabėgėliams ideologijos grupė, įkurta Suomijoje ir plintanti iki JAV.

¹⁰⁶ Konkretus neapykantos kalbos internete šalutinio tarpvalstybinio poveikio pavyzdys yra Prancūzijos kraštutinių dešiniųjų intelektualinio judėjimo „Nouvelle Droite“ kampanija #DefendEurope, kurioje pabrėžiamas bendradarbiavimo tarp ideologijų ir tarp valstybių mastas ir kraštutinių dešiniųjų susitelkimas visame pasaulyje, t. y. Jungtinėje Karalystėje, Austrijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Švedijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje, Italijoje ir JAV; žr. pagrindiamojo tyrimo 4.3.4 skyrių.

¹⁰⁷ Žr. pagrindiamojo tyrimo 4.2.4 skyrių.

¹⁰⁸ Ministrų komiteto [rekomendacija](#) CM/Rec(2019)1 valstybėms narėms dėl seksizmo prevencijos ir kovos su juo, 2019 m. kovo 27 d.

¹⁰⁹ Žr. pagrindiamojo tyrimo VI priedą.

¹¹⁰ Žr. pagrindiamojo tyrimo 4.2.4 skyrių; taip pat žr. pagrindiamojo tyrimo VII priedą, kuriame pateikiami įvairūs neinternetinės neapykantos kalbos tarpvalstybinio poveikio pavyzdžiai, pvz., susiję su kraštutinių dešiniųjų pažiūrų Graikijos organizacijos „Auksinė aušra“ veikla, ir lyginami su sąmokslu teorijomis, tokiomis kaip „Didžiojo pakeitimo teorija“, neinternetinė sklaida ir jų šalutiniu poveikiu valstybėse narėse per neinternetinius renginius, mitingus ir „propagandinius triukus“.

¹¹¹ Counter Extremism Project, „[Violent Right-Wing Extremism and Terrorism – Transnational Connectivity, Definitions, Incidents, Structures and Countermeasures](#)“, 2020, p. 12, 79 and 145.

¹¹² The Soufan Center, „[White Supremacy Extremism: The Transnational Rise of the Violent White Supremacist Movement](#)“, 2019, p. 11.

¹¹³ Anti-Defamation League, „[Hate Beyond Borders: The Internationalisation of White Supremacy](#)“.

plisti iš vienos ES valstybės narės į kitą¹¹⁴. Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai taip pat gali paskatinti radikalizaciją ir smurtinių ekstremistinių grupuočių, kurios nepaiso valstybių sienų ir kurias vienija bendra ideologija, kūrimąsi.

Taip pat, tas pats reiškinys gali paskatinti atkartoti neapykantos nusikaltimą kitoje šalyje arba gali būti sukurti tolesnių veiksmų modeliai, atkartojantys nusikaltimą toje šalyje, kurioje jis pirmą kartą buvo padarytas. Taip gali nutikti ir tais atvejais, kai dėl plataus konkrečių neapykantos nusikaltimų viešinimo kiti asmenys yra paskatinami daryti panašius nusikaltimus („mėgdžiojimo efektas“). Be faktinio neapykantos nusikaltimo įvykdymo, asmenims ir visuomenei daromas psichologinis poveikis gali lengvai išplisti už vienos valstybės ribų, išprovokuodamas baimės ir socialinių konfliktų aplinką. Įvairiose pasaulio vietose vykstantys nusikaltimai ir įvykiai padarė poveikį kelioms šalims, įskaitant judėjimą „Black Lives Matter“. Neapykantos nusikaltimų šalutinį poveikį tarpvalstybiniu mastu pripažino dauguma Komisijos konsultacijų respondentų¹¹⁵.

Šis procesas yra pasaulinis ir daro poveikį nepriklausomai nuo geografinės kilmės. ES gali būti sektinas pavyzdys visame pasaulyje, o kitur iškeltos idėjos ir iniciatyvos gali prisidėti prie veiksmingesnių veiksmų Europoje.

Ši aplinkybė pabrėžia ypatingą poreikį kovoti su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais remiantis bendru pagrindu.

Ypatingas poreikis kovoti su šiais reiškiniais remiantis bendru pagrindu kyla dėl didelio neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų poveikio pagrindinėms ES vertybėms, įtvirtintoms ES sutarties 2 straipsnyje. Mūsų bendroms vertybėms apsaugoti reikia bendrų veiksmų.

Neigiamos neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų pasekmės neapsiriboja atskiromis nusikaltimo aukomis ir gali turėti įtakos skirtingose šalyse gyvenančioms žmonių grupėms ar bendruomenėms. Neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų nekriminalizavus keliose valstybėse narėse, tai gali pakenkti pastangoms veiksmingai kovoti su šiais reiškiniais ir palengvinti jų šalutinį poveikį. Nenustačius bendro požiūrio į kriminalizavimą taip pat atsiranda spragų ir yra nevienoda tokių veiksmų aukų apsauga ES, nes tik asmenys, kurie yra pripažinti nusikaltimų aukomis, gali naudotis ES teisėje numatytomis teisių gynimo ir paramos priemonėmis. Be to, fragmentiškas požiūris visuomenei gali siųsti prieštarinę žinią, kad tokie veiksmai nėra vertinami rimtai ir gali būti vykdomi nebaudžiamai¹¹⁶, kad jie laikomi „normaliais“ arba kai kuriose šalyse netgi suvokiami kaip valstybės įteisintas ir (arba) toleruojamas elgesys¹¹⁷.

Be to, ypatingas poreikis kovoti su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais remiantis bendru pagrindu kyla iš atskirų valstybių narių pastangų savo iniciatyva kriminalizuoti skirtingas neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos formas. Toks požiūris lemia susiskaidymą ir nevienodas sąlygas asmenims, kurie gali tapti neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų aukomis.

¹¹⁴ Žr. pagrindžiamojo tyrimo 5.2.4 skyrių.

¹¹⁵ Žr. pagrindžiamojo tyrimo 4.2.3, 4.3.4, 5.2.3 ir 5.2.4 ir 5.2.5 skyrius.

¹¹⁶ Žr. Europos Tarybos Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija ([ECRI bendrosios politikos rekomendacijos Nr. 15 dėl kovos su neapykantos kalba](#), 2015 m. gruodžio 8 d., 5 išnaša).

¹¹⁷ EŽTT 2017 m. sausio 17 d. sprendimas *Király ir Dömötör prieš Vengriją*.

3.4. Nusikalstamumo raida

Pasak JT, pastaraisiais metais reiškėsi susirūpinimą keliantis neapykantos kalbos ir kurstymo internete ir ne internete suintensyvėjimas¹¹⁸. Iš tiesų nuo 2007 m., kai Komisija pasiūlė už rasistinius ir ksenofobinius veiksmus bausti visose valstybėse narėse, neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų nuolat daugėjo¹¹⁹. Šis augimas yra susijęs su socialinės, ekonominės ir technologinės aplinkos pokyčiais. Dauguma respondentų (daugiau nei 60 proc.) Komisijos tikslinėse konsultacijose taip pat pripažino, kad 2018–2020 m., palyginti su ankstesniu 2015–2017 m. laikotarpiu, padaugėjo ir neapykantos kalbos, ir neapykantos nusikaltimų. Tai lėmė padidėję migracijos srautai, ekonominė ir socialinė krizės (įskaitant COVID-19 pandemiją) ir pagerėjusi prieiga prie informacijos internete, įskaitant naudojimąsi socialiniais tinklais, dėl kurių sparčiai dalijamasi turiniu¹²⁰.

Internetas sudaro sąlygas intensyviau ir lengvai dalytis neapykantos kalba. Neapykantos kurstytojų veiklą internete skatina ir jos nevaržo anonimiškumo bei nebaudžiamumo jausmas, todėl padidėja rizika, kad jie ir toliau darys tokius nusikaltimus.

Smurtinių ekstremistinių pažiūrų asmenų ir grupių pagausėjimas visoje Europoje buvo vienas iš veiksnių, prisidėjusių prie visuomenės poliarizacijos ir radikalizacijos. Tai savo ruožtu padidino neapykantos kalbos prieš marginalizuotas grupes ir moteris paplitimą. 2019 m. Europos Parlamentas tai pripažino rezoliucijoje dėl didėjančio neofašistinio smurto Europoje ir paragino valstybes nares pasmerkti ir sankcionuoti „politikų ir valstybės pareigūnų neapykantos nusikaltimus, neapykantos kalbą ir nepagrįstą kaltės suvertimą, <...> nes tokiu būdu jie tiesiogiai prisideda prie to, kad neapykanta ir smurtas tampa įprastais reiškiniais visuomenėje ir stiprėja“¹²¹.

ECRI pabrėžė, kad 2019 m. per įvairias rinkimų kampanijas daugėjo ultranacionalistinio, ksenofobinio, rasistinio, homofobinio ir (arba) transfobinio pobūdžio neapykantos kalbos, kuri vis labiau skverbiasi į socialinės žiniasklaidos tinklus ir dažnai jiems diktuoja sąlygas¹²². ECRI teigimu, įžeidžiančios ir žeminančios pastabos apie mažumų grupių narius šiais laikais yra labiau priimtinos nei anksčiau. Iš tiesų Europos Taryba pasiuntė pavojaus signalą dėl šios padėties, t. y., kad Europa „susiduria su šokiruojančia realybe: antisemitinių, nukreiptų prieš musulmonus ir kitų rasistinių neapykantos nusikaltimų daugėja nerimą keliančiu greičiu“¹²³.

Dėl COVID-19 pandemijos sukurta aplinka, kurioje klesti neapykantos kalba, virsdamos „neapykantos ir ksenofobijos cunamiu“¹²⁴. Europolas pabrėžė¹²⁵, kad dėl COVID-19 pandemijos ir su ja susijusių ekonominių bei socialinių krizių žmonių požiūris tapo negailestingesnis, o bauginimas, įskaitant raginimus imtis smurtinių veiksmų – priimtinesnis.

¹¹⁸ Jungtinių Tautų religinių lyderių ir veikiančiųjų subjektų [veiksmų planas](#), skirtas užkirsti kelią smurto kurstymui, galinčiam paskatinti žiaurius nusikaltimus, 2017 m. liepos mėn.

¹¹⁹ „Neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai ES ir internetinio turinio reglamentavimo metodu vertinimas“, Europos Parlamento Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų politikos departamentas, 2020 m. liepos mėn.

¹²⁰ Žr. pagrindžiamojo tyrimo 4.2.1, 4.3.1 ir 4.3.2 skyrius.

¹²¹ 2018 m. spalio 25 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl didėjančio neofašistinio smurto Europoje (2018/2869(RSP)), P8_TA(2018)0428, Strasbūras, 2018 m.

¹²² [ECRI 2019 m. metinė ataskaita](#).

¹²³ Europos Tarybos generalinės sekretorės Marijos Pejčinović Burić [pareiškimas](#), 2020 m. vasario 27 d.

¹²⁴ Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus António Guterreso [visuotinis kreipimasis](#), siekiant spręsti su COVID-19 susijusios neapykantos kalbos problemą ir kovoti su ja, Niujorkas, 2020 m. gegužės 8 d.

¹²⁵ [Europolo 2021 m. ataskaita dėl terorizmo padėties ir tendencijų Europos Sąjungoje](#), p. 28.

Savo 2020 m. metinėje ataskaitoje ECRI pabrėžė, kad tam tikros gyventojų grupės¹²⁶, kaltinamos tuo, jog yra pagrindinės viruso platintojos, dažniau patiria neapykantos kalbą ir smurtą. Tai apima romus ir migrantus, kuriems pasidarė dar sunkiau gauti sveikatos priežiūros paslaugas ir pasinaudoti viešosios paramos priemonėmis¹²⁷, taip pat iš Azijos kilusius asmenis arba asmenis, kurie laikomi kilusiais iš Azijos¹²⁸. Taip pat padaugėjo šamokslo teorijų prieš tam tikras grupes, o tai skatina neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus¹²⁹. Pavyzdžiui, iš tyrimų matyti, kad per pirmuosius du 2021 m. mėnesius (pandemijos metu), palyginti su tuo pačiu laikotarpiu 2020 m. (iki pandemijos), analizuotose prancūzų paskyrose ir (arba) komunikacijos kanaluose antisemitinių pranešimų padaugėjo septynis kartus, o vokiečių – daugiau nei 13 kartų¹³⁰.

Pandemija taip pat išryškino įtampą tarp kartų ir dėl jos socialinėje žiniasklaidoje atsinaujino priešiški pranešimai, laikytini neapykantą prieš vyresnio amžiaus žmones kurstančia kalba. Šie pažeidžiamos kategorijos asmenys pandemijos metu buvo labiau užgauliojami ir labiau linkę tapti neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų aukomis¹³¹.

Žmonės, save priskiriantys LGBTIQ asmenims, nuo pandemijos pradžios patyrė smurto padidėjimą¹³². Demokratiškos institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) 2019 m. neapykantos nusikaltimų ataskaitoje „seksualinė orientacija arba lytinė tapatybė“ nurodyta kaip trečias dažniausiai pasitaikantis neapykantos nusikaltimų, apie kuriuos pranešta, pagrindas (18,35 proc.), o tai yra padidėjimas, palyginti su 2018 m. (14,61 proc.)¹³³. Europoje taip pat daugėja neapykantos dėl lyties kalbos, skleidžiamos internete ir ne internete, taip pat per visas socialinės sąveikos formas (pvz., mokykloje, darbe, viešosiose erdvėse). Visų formų kibernetinis smurtas prieš moteris, taip pat neapykantą prieš moteris kurstanti kalba, buvo vis dažnesni prieš COVID-19 pandemiją, paskatindami smurto prieš moteris normalizavimą. Ataskaitoje¹³⁴ dėl priekabiavimo prie moterų ministrių internetu NATO Strateginės komunikacijos kompetencijos centras nustatė, kad temos, paskatinusios daugiausiai įžeidžiančių pranešimų internete, buvo COVID-19 pandemija, imigracija, ES santykiai ir socialiai liberali politika.

¹²⁶ Taip pat žiūrėkite [Europos balsas prieš rasizmą](https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59), <https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59>; taip pat žr. [ECRI biuras rengia išskirtinį susitikimą ir keičiasi nuomonėmis su FRA direktoriumi ir ES specialiuoju įgaliojiniu žmogaus teisių klausimais – Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija \(ECRI\) naujienos \(coe.int\)](https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-september-1)

¹²⁷ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-september-1>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-november-1>

¹²⁸ ECRI, [Metinė ataskaita apie ECRI veiklą](#), 2021 m. kovo mėn..

¹²⁹ Tony Blair Institute for Global Change, „[From the Fringes to the Forefront: How far-right movements across the globe have reacted to Covid-19](#)“ (2020 m. liepos mėn.); Taip pat žr. 2021 m. balandžio 20 d. Tarptautinio dialogo centro ir Europos religinių lyderių tarybos ir (arba) tinklo „Religijos už taiką Europoje“ surengtų konsultacijų [išvadas](#).

¹³⁰ Žr. Europos Komisijai parengtą Strateginio dialogo instituto tyrimą „[Antisemitizmo augimas internete pandemijos metu](#)“, prancūziško ir vokiško turinio tyrimas“, 2021 m. balandžio mėn.

¹³¹ Žr. tinklo „AGE Platform Europe“ atsiliepimą apie Komisijos konsultaciją, Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus António Guterresio [pareiškimą](#) ir pagrindžiamojo tyrimo 4.2.1 skyrių.

¹³² Žr. Europos Tarybos Kovos su diskriminacija, įvairovės ir įtraukties iniciatyvinio komiteto tyrimą „[COVID-19: kovos su diskriminacija, įvairovės ir įtraukties aspektų analizė Europos Tarybos valstybėse narėse](#)“ (2020 m.), p. 19. Taip pat žr. [2019 m. FRA ataskaitą dėl pandemijos ir jos poveikio pagrindinėms teisėms](#), FRA ataskaitą „[Koronaviruso pandemija ir pagrindinės teisės: metų apžvalga](#)“ (2021 m.) ir [ECRI 2020 m. ataskaitą](#).

¹³³ ODIHR, [Neapykantos nusikaltimų ataskaita](#), 2019 m.; žr. [spaudos](#) pranešimus apie tai, kad Ispanijoje neapykantos nusikaltimų prieš LGBTIQ asmenis per pirmąjį 2021 m. pusmetį padaugėjo 43 proc.

¹³⁴ <https://stratcomcoe.org/news/nato-stratcom-coe-research-female-finnish-ministers-received-a-disproportionate-number-of-abusive-messages/17>

Žvelgiant į naujausius teisės aktų pokyčius, pastaraisiais metais galima pastebėti laipsnišką kriminalizavimo augimą dėl kitų pagrindų nei nurodyti pamatiniame sprendime. Šiuo metu 11 valstybių narių¹³⁵ inicijavo teisės aktų pasiūlymus arba procesus, siekdamos toliau kriminalizuoti neapykantos kalbą ir (arba) neapykantos nusikaltimus. Iš jų devynios valstybės narės¹³⁶ pasiūlė papildomai įtraukti tam tikrus neapykantos kalbos ir (arba) neapykantos nusikaltimų pagrindus į savo teisės aktus, kuriais reglamentuojama kova su tais nusikaltimais.

4. ES nusikaltimų sąrašo išplėtimo pridėtinė vertė

4.1. Veiksmingas atsakas ES lygmeniu

Remdamasi pirmiau pateiktu vertinimu, Komisija mano, kad ši iniciatyva yra veiksmingiausias ES lygmens atsakas į nustatytus sunkumus. Visų pirma, tik bendra iniciatyva ES lygmeniu gali veiksmingai apsaugoti ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintas bendras vertybes, kurioms neigiamą poveikį daro visų formų neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai, nepriklausomai nuo tikslinių asmenų ir grupių.

Bendromis pastangomis galima veiksmingai ir nuosekliai reaguoti į sunkumus, kylančius dėl šių dviejų reiškinių tarpvalstybinio pobūdžio, taip pat dėl jų masto ir dažnėjimo tendencijos. Turint galvoje dabartinius skirtingus ir susiskaidžiusius valstybių narių baudžiamosios teisės principus ir ribotą jų poveikį ES lygmeniu, ši iniciatyva sudaro sąlygas visapusiškai spręsti šią tarpvalstybinę problemą.

Tik bendras požiūris į neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų kriminalizavimą ES lygmeniu gali užtikrinti nuoseklią tokių veiksmų aukų apsaugą visoje ES. Tai, be kita ko, yra galimybė nusikaltimų aukoms naudotis specialiomis apsaugos priemonėmis, kurios pagal Nusikaltimų aukų teisių direktyvą suteikiamos pažeidžiamiausioms nusikaltimų aukoms. Atsižvelgiant į neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų tarpvalstybinį aspektą ir baudžiamosios teisės sprendimo poreikį, teisminių institucijų bendradarbiavimas bus itin svarbus. Bendras baudžiamosios teisenos atsakas gali pagerinti tarpusavio pasitikėjimą ir teisminį bendradarbiavimą, kurie yra pagrindiniai ES laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės, principai.

4.2. Alternatyvų ES nusikaltimų sąrašo išplėtimui trūkumas

Nors gali būti keletas sutapimų su tam tikromis SESV 83 straipsnio 1 dalyje išvardytomis nusikaltimų sritimis¹³⁷, minimalios nusikalstamų veikų apibrėžčių ir sankcijų už neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus taisyklės šiuo metu negalėtų būti priimtose ES lygmeniu.

Visų pirma, dalinis kompiuterinių nusikaltimų ir neapykantos nusikaltimų bei neapykantos kalbos sutapimas neleistų priimti minimalių baudžiamosios teisės taisyklių, apimančių visas neapykantos kalbos formas, nepaisant naudojamų priemonių. Taip galėtų būti sudarytos sąlygos priimti minimalias taisykles dėl internetu platinamos neapykantos kalbos, bet ne dėl neapykantos kalbos, skleidžiamos ir platinamos kitomis priemonėmis. Pavyzdžiui, viešai

---

¹³⁵ DK, DE, IE, ES, IT, CY, NL, PL, RO, FI. Žr. pagrindžiamojo tyrimo 3.7 skyrių. Visų pirma atkreipkite dėmesį į tai, kad Italijoje siūloma reforma nebuvo priimta.

¹³⁶ DK, DE, ES, FR, IT, CY, NL, PL, FI.

¹³⁷ Taip pat yra sutapimų tarp skirtingų dabartinių ES nusikaltimų sričių, pvz., tarp „organizuoto nusikalstamumo“ ir „neteisėtos prekybos narkotikais“ arba „seksualinio moterų išnaudojimo“, kurios vis dėlto pripažįstamos kaip atskiros nusikaltimų sritys.

dalijant ar platinant traktatus ar paveikslėlius, viešuose susirinkimuose (pvz., sporto renginiuose), transliuojant per televiziją ir politinėse kalbose. Tai reikštų, kad skaitmeninėmis priemonėmis skleidžiamai neapykantos kalbai būtų taikoma bendra ES suderinta baudžiamosios teisės sistema, bet visoje ES būtų taikomas skirtingas ir fragmentiškas požiūris į kitomis priemonėmis skleidžiamą neapykantos kalbą. Atsirastų panašus nepagrįstas neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų kriminalizavimo atskyrimas, nes neapykantos nusikaltimams nebūtų taikomas kompiuterinių nusikaltimų teisinis pagrindas. Toks nenuoseklus kriminalizavimas negali padėti veiksmingai ir visapusiškai kovoti su šiais glaudžiai tarpusavyje susijusiais reiškiniais.

Tam tikri neapykantos nusikaltimų atvejai tam tikromis aplinkybėmis galėtų būti priskiriami terorizmui ir laikomi teroristiniais nusikaltimais, t. y. kai galima nustatyti teroristinius ketinimus. Pavyzdžiui, ketinimas smarkiai įbauginti gyventojus¹³⁸. Nepaisant tokio galimo sutapimo, terorizmo ir teroristinių nusikaltimų apibrėžtys nebus taikomos visiems neapykantos nusikaltimų atvejams, todėl jų negalima naudoti siekiant visapusiškai kriminalizuoti neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus.

Atsižvelgiant į tai, atrodo, kad tik neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų, kaip naujos, atskiros nusikaltimų srities, identifikavimas gali sudaryti sąlygas veiksmingam ir visapusiškam baudžiamosios teisės požiūriui į šiuos reiškinius ES lygmeniu.

Dėl šios priežasties ši Komisijos iniciatyva gali būti laikoma atitinkančia subsidarumo principą, kuris, atrodo, yra neatsiejamas nuo SESV 83 straipsnio 1 dalies kriterijų įvykdymo. Be to, ši iniciatyva yra proporcinga siekiamiems tikslams. Visų pirma, ji pati savaime nesukuria jokios finansinės ar administracinės naštos ES, nacionalinėms vyriausybėms, regionų ar vietos valdžios institucijoms, ekonominės veiklos vykdytojams ar piliečiams.

5. Išvada

Skubiai sprendinas kovos su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais visoje ES klausimas reikalauja bendrų pastangų ir įsipareigojimo.

Šiuo komunikatu Komisija ragina Tarybą, Europos Parlamentui pritarus, įgyvendinti šią iniciatyvą ir priimti sprendimą dėl ES nusikaltimų sąrašo išplėtimo į jį įtraukiant neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus. Šiuo tikslu prie komunikato pateikiama Komisijos iniciatyva dėl Tarybos sprendimo priėmimo pagal SESV 83 straipsnio 1 dalį.

Tarybai priėmus sprendimą, Komisija bus įgaliota pateikti teisės akto, kuriuo ES lygmeniu būtų kriminalizuojama neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai, pasiūlymą. Komisija, ypatingą dėmesį skirdama nacionalinėms teisės aktų sistemoms ir glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis bei Europos Parlamentu, pasiūlys tvirtą atsaką į problemas, kurias šiandien kelia ir ateityje kels neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai visoje ES.

---

¹³⁸ 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/541 dėl kovos su terorizmu, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/475/TVR ir iš dalies keičianti Tarybos sprendimą 2005/671/TVR, OL L 88, 2017 3 31, p. 6–21.